

Posudek na diplomovou práci Bc. Radka Vondry

Sociální síť a církevní společenství

Katedra teologické etiky

Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy

2016

vedoucí práce: PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D.

Předkládaná diplomová práce má spolu se seznamem literatury a rejstříkem tabulek a obrázků 124 stran. Do strany 149 navazují stránkované Přílohy, kde najdeme organizační řády ČCE, znění dotazníku a jeho zpracování a ilustrace paradigmat (spíše možných vzorců) sboru.

Do úvodní kapitoly je vřazeno autorovo předporozumění. Tři ze čtyř teoretických kapitol se věnují sboru (jako základní - organizační - jednotce církve, jako společenství ve víře, jako komunitě a sociálním sítím), jedna sociálnímu začlenění a sociálním sítím. Výzkum je zpracován auto/etnografickou metodou do příběhu začlenění a v Diskusi najdeme i výzkumné inspirace.

1. POJETÍ PRÁCE: PŘEDNOSTI SE PROPOJUJÍ S NEDOSTATKY

Dílo je převážené na stranu praxe a jeho přednosti a nedostatky navzájem splývají.

- **Vytěžení zdrojů lidských, nikoli literárních**

„Inspirací pro pojetí jednotlivých témat mi byly konzultace“ (s. 15), „přejímám názor a pohled /konzultantů/ na dané téma“ (s. 107), říká autor. Z pohledu čtenáře jde o silnější zážitek: Některé kapitoly působí, jako by autor jen zachytil a přepsal slova konzultantů. Asi proto se objevují **mezery v citacích** (s. 22, 32 – tvrzení „Žena je stejná individualita jako muž“ asi není citací z knihy *Přísluví*) a **změny žánru** (s. 29, 35 – autor opisuje slova tesatelná do kamene bez svobodné distance vědce; z Wikipedie cituje i to, že se Hus opírá o Viklefa, takže citace výsledně působí jako čtenářský deník).

V Úvodu (s. 16) autor píše, že ho zaujala Bohrenova teze „Sbor je pastorece, pastorece je sbor“, což odpovídá i jeho původní motivaci pro výběr tématu a jeho myšlenkám o křesťanské službě. K Bohrenově tezi se vrací v samostatné kapitole (s. 38-39). Na okolních stranách (s. 36, 39) se dočteme, že „sbor poskytuje zázemí, cíl jeho činnosti je však ve světě okolo něj“, „sbor poskytuje zázemí a finanční prostředky pro hlásání evangelia a službu bližním“, aniž autor tato tvrzení s Bohrenovým pojetím jakkoli propojí či vzájemně vztáhne.

Podobně „z doslechu“ a bez hlubšího porozumění se autor učí metodologii.

Předností zvoleného přístupu „přes lidi“ je autorova vlastní angažovanost – 36 uskutečněných výzkumných návštěv je skutečně imponující počet a podobně působivé jsou i některé výsledky včetně nákresů v Přílohách.

- **Náhled namísto nadhledu: sebereflexe namísto kritické reflexe, prohloubení zkušenosti namísto rozšíření prostoru svobody**

K silným místům práce patří ta, kde autor popisuje a nahlíží vlastní zkušenost (s mezioborovostí na s. 57, s etnografickou metodou na s. 58); dobře vystavěno je též úvodní předporozumění.

Avšak nedostatek teoretického a metodologického zakotvení a nadhledu ho zrazuje i zde, neboť

- **si nepovšimne omezení některých tvrzení:**

S. 38: „Při hledání významu slova vůdce se jako první nabízí voje-vůdce.“

(Komu, kdy, proč, odkud cituje?)

S. 16, 28, 67, 85: Použití slov „nadprůměrný“, „nadprůměrně aktivní“, „velmi velká část“ by si zasloužilo výraznější reflexi průměru.

- **nezdůvodní svoje vlastní činy:**

S. 57: „Vnější vztahy sboru nejsou mým prvotním zájmem“ – s oporou v teorii by autor snáze vysvětlil, z jakého důvodu tomu tak je, a co to znamená pro sbor, který je orientován navenek.

S. 58: Jak autor rozumí větu „Předmět pozorování není předmětem výzkumu.“?

Teoretická část práce se rozpadá na dva nespojené celky („teologický“ a „sociální“), což nezachraňuje ani kapitola 5.2 *Církevní sbor jako prostor pro začlenění* (s. 53), v níž autor mluví o sociálních sítích, nikoli o specifice křesťanského společenství. Zdá se, jako by po sobě práci vcelku nepřčetl a tři kapitoly teorie o sboru nebyl schopen využít. Mohla jsem se při četbě jen ptát, zda aspoň v Diskusi jako výlučném prostoru pro získání nadhledu autor zúročí z pohledu začlenění, že „domovem, ke kterému se církev vztahuje, je Království nebeské“ (s. 20), že „poslání církve je svěřeno všem pokřtěným a uskutečňuje se podle různých obdarování, jež společenství církve rozpoznává“ (s. 27) a že člen ČCE „může /členstvím ve sboru/ ovlivňovat dění“ (s. 28). Leč nestalo se.

I sebereflexe mohla být více vytěžena, například ve „vzorci začleňování“ (s. 108, s. 116), který je možná spíše vzorcem výběru sboru a adaptace na něj. Jak autor rozumí tomu, že „dal přednost většímu sboru s více pestrými aktivitami“ (s. 70), že do sboru vstupuje přes formální autority svoje i svých protějšků (s. 70), že sleduje témata „dělám a znamenám“ (s. 81)?

- **Formální přednosti a nedostatky**

Oceňuji biblické citace a autorovu grafickou schopnost (obrázky, tabulky, schémata). Za zdařilé považuji zacházení s informovaným souhlasem a celkový popis vstupu do sboru (kolem s. 60).

Méně obratné je např. představení terénního deníku (s. 28), citování z kolektivních monografií (např. s. 47) a tvar „a další“ tam, kde autoři jsou pouze dva (např. s. 51).

Zhruba na 70 místech textu chybí či přebývá čárka či tečka.

2. INSPIRACE ODBORNÉ A OSOBNÍ: UČIT SE MŮŽEME VŠICHNI

Předložená diplomová práce nabízí četné inspirace, které se týkají tématu, metody, oboru a vedení práce.

- **Inspirace tematické a metodologické**

Autor sám přináší inspirace na závěr kapitoly Diskuse (od s. 109). Kapitola *Ekonomika a víra* by skutečně stála za rozpracování. Je též znát, jak kvalitní by práce mohla být, kdyby autor četl (zde vychází z Bourdieua jako primárního zdroje).

Co by znamenalo, kdyby se sbor více orientoval dovnitř po způsobu křesťanské služby?

Původním autorovým záměrem (jak píše na s. 18) bylo podpořit vznik sociálních sítí ve sboru. Zajímavé by bylo zjistit, co si o tomto záměru myslí nyní – poté, co zkoumal sbor orientovaný svou činností navenek. K tomu se váže i téma křesťanské služby (s. 15-16), které se v teoretické části (s. 30) připomene „bezprizorní“ pastorační skupinou lidí produktivního věku („Třicátníci“ od 25 do 60 let) a zrušeným odborem pro křesťanskou službu a v části praktické zapomenutou rolí patrona (s. 78) i povšimnutím, že sbor ve společenské stratifikaci představuje „širší střední třídu“ (s. 66).

V této souvislosti je inspirativní rovněž Bohren (s. 39) tvrzením, že pastorec má hodnotu sama o sobě. Znovu připomínám představu sboru, který hledá obdarování jednotlivců pro společné dílo, a v praktické části (s. 78) ozvěnu tohoto přístupu, kdy si v rámci aktivních lidí „každý sám vybírá, čím přispěje“.

Jak vypadá organizační kultura v organizaci, jejímž zakladatelem i vůdcem je Ježíš Kristus?

„Organizační kultura církve se opírá o Kristův příkaz Dvojího přikázání lásky“ (s. 40). „Kapitál reprezentuje to, čeho si dané pole váží, jaké uznává hodnoty“ (s. 45). Autor uvažuje, že v poli církevním může být zdůrazněn kapitál rétorický. Pokud bychom vyšli z jeho vlastních myšlenek, bylo by zajímavé zkoumat, zda se organizační kultura s kapitálem hodnotově neprovazuje v „kapitálu milosrdenství“.

V této souvislosti oceňuji autorovo hledání, jakou podobu na sebe bere Kristova přítomnost (s. 97-99).

Co znamená nově příchozí jako cizinec a jako ten, kdo víc vidí?

Autor zachycuje vstup cizince a jeho proměnu v domácího (např. s. 59). Celá praktická část je dokladem situace nově příchozího. „Cizinec“ i „nově příchozí“ jsou filozoficko-sociologické kategorie pojednávány např. v díle G. Simmela. Lze jen litovat, že autor nepostupoval tak, jak je u kvalitativní metodologie běžné – doplňováním a prohlubováním teorie ve směru, jaký ukáže výzkum.

- **Inspirace pro obor Diakonika a vedoucí práce**

Spolupráce s autorem byla inspirující, motivující a frustrující zároveň. V rámci časového plánu na zvládnutí diplomové práce si autor poctivě vyměřil a uhájil

prostor pro svoji angažovanost ve zkoumaném sboru. Pro budování poznatkové základny prostor nezbyl. Metaforicky lze říci, že ke konci autor teoretické podněty jen polykal, aniž je mohl strávit. Ukázalo se tak další riziko mnohooborového přístupu: Podaří se sice spolupracovat s konzultanty, avšak subdodavatelsky, a z autora se stane koordinátor subdodavatelů, nikoli tvůrce přidané mezioborové hodnoty.

Jinými slovy: Autor osvědčil schopnost delegovat svoje úkoly na poradce (tedy jim důvěřovat). Diplomová práce ho mohla naučit postupům kritického myšlení, což by mu umožnilo si poradce zaměřeně vybírat, cíleně s nimi spolupracovat a znale výsledek spolupráce posuzovat – rozšířit prostor svobody. Tento možný přínos vědecké práce se pravděpodobně nenaplnil.

Na s. 46 autor asi zapomněl vymazat připomínku naší spolupráce v poznámce pod čarou, kde ho upozorňuju, že nemá citovat jen mě, nýbrž též toho, koho v citaci cituju já.

Jinak důsledně dává najevo, že vše dělal a promýšlel sám. Kdyby lépe znal kvalitativní metodologii, pravděpodobně by spolupráci neskrýval, neboť běžně slouží k zakotvení dat.

Pro mě je to upozornění, že mám při uzavírání dohody o diplomové práci se studentem více probrat, jak se ve vědě a spolupráci projevují hodnoty, jejichž zastávání oba v dohodě podepisujeme.

3. ZÁVĚR

U mezioborové diplomové práce lze do jisté míry ospravedlnit, když autor u jednoho tématu vychází z jednoho zdroje. Pokud však témata a poznatky nepropojuje, zůstávají možnosti mezioborovosti nevyužity.

V oboru Diakonika spočívá státní závěrečná zkouška pouze v obhajobě diplomové práce. Nelze proto opominout teoretické slabiny předloženého díla. Na druhou stranu je třeba přihlédnout k inspirativní povaze a poctivé praktičnosti práce.

Předkládaná diplomová práce nedosahuje v oblasti zpracování teoretických zdrojů a nadhledu nad nimi požadované úrovně. V sebereflektující části zvolené autoetnografické metodologie a v oblasti využití vlastních zkušeností se práce místy dostává do oblasti nadprůměru.

V každém případě má čím inspirovat.

Doporučuji proto hodnocení D-C (uspokojivě-dobře) podle výsledku obhajoby.

Otázka k obhajobě:

Jak rozlišíte (s využitím teoretických zdrojů) adaptaci na vstup do sboru od začlenění do sboru?